

fe Insurance Illustrations: Regulatory Implications of the Disparity Between Policy Yields Based on Illustrated Versus Actual Surrender Values. *Journal of Insurance Regulation*, 15, 480–501.

3. Cupach, W. R., Carson, J. M. (2002). The Influence of Compensation on Product Recommendations Made by Insurance Agents. *Journal of Business Ethics*, 40 (2), 167–176. doi: 10.1023/a:1020355118527

4. Act of 22 May (2003). *Journal of Laws* No. 124. Item 1151. Chapter 2. Article 6. Section 3.

5. Act of 22 May (2003). on Insurance Activity. *Journal of Laws* No. 124. Item 1151.

6. Act of 19 November (1999). on Economic Activity. *Journal of Laws*. No. 101. Item 1178.

7. Balewski, B., Janowski, A. (2011). Human performance: Competencies, Effectiveness, Talent Management. Toruń. Wyd. UMK.

8. Payne, A. (2013). Strategic Customer Management: Integrating Relationship Marketing and CRM. Sydney. University of New South Wales.

9. Janowski, A. (2013). The economic aspects of insurance. Bydgoszcz. UTP Publications.

10. Rogoziński, K. (2012). Zarządzanie wartością z Klientem. Warszawa. PWN.

11. Lisowski, J. (2014). Problemy współczesnego rynku ubezpieczeń. Poznań. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

12. Janowski, A. (2013). Does the personality matter - talent management in life insurance organizations – future perspectives. Bratislava, *Acta oeconomica cassoviensia*, 55–76.

13. Rogoziński, K. (2004). Zarządzanie Relacjami w Usługach (Relationship management in services). Poznań. Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu.

14. Gamarra, L. T. (2005). The influence of insurance

intermediaries' qualification on advisory service quality-an empirical analysis. Hamburg. Germany. Helmut Schmidt University.

15. Napel, S. (2004). Insurance Intermediation - Theoretical Analysis and Practical Issues in the European Market. in: *Zeitschrift für die gesamte Versicherungswissenschaft*, 93, 67–100.

16. Gummesson, E. (2014). Commentary on the role of innovation in driving the economy: Lessons from the global financial crisis. *Journal of Business Research*, 67 (1), 2743–2750. doi: 10.1016/j.jbusres.2013.03.025

17. Eastman, K. L., Eastman, J. K., Eastman, A. D. (1996). The Ethics of Insurance Professionals: Comparison of Personal Versus Professional Ethics. *Journal of Business Ethics*, 15 (9), 951–962. doi: 10.1007/bf00705575

18. Kurland, N. B. (1996). Sales Agents and Clients: Ethics, Incentives, and Modified Theory of Planned Behaviour. *Human Relations*, 49 (1), 51–74. doi: 10.1177/001872679604900103

19. Janowski, A., Balewski, B. (2015). Talent Management in Life Insurance Industry, Rediscovering L. von Mises Theory. *Journal of US-China Public Administration*, 5, 440–453.

20. Janowski, A. (2007). Kompetencje agentów ubezpieczeniowych a efektywność zakładów ubezpieczeń na życie (Insurance agents' competencies and the efficiency of life insurance companies). Warsaw. Institute of Organization and Management in Industry "Orgmasz".

21. Jacher, W. (1985). Socjologiczne mierniki efektywności pracy (Sociological indicators of work efficiency). Katowice. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, 67.

22. Vroom, V. (1964). *Work and Motivation*. New York. John Wiley and Sons.

Дата надходження рукопису 11.02.2015

Andrzej Janowski, PhD, The Headmaster of Banking and Insurance Faculty, Higher School of Personnel Management in Konin, Powstańców Wielkopolskich st., 16, Konin, Poland, Zip Code 62-500
E-mail: andrzej.j@poczta.fm

УДК 336.7

DOI: 10.15587/2313-8416.2015.38850

ІНФОРМАЦІЙНА АСИМЕТРІЯ ТА МОРАЛЬНИЙ РИЗИК У ФІНАНСОВІЙ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА СПОСОБИ ПОДОЛАННЯ

© Ю. М. Коваленко

У статті досліджено сутність та проблеми інформаційної асиметрії у фінансовій діяльності. Визначено вплив морального ризику на функціонування фінансових корпорацій у світі. Проаналізовано сучасні проблеми національних державних фінансів, що пов'язані з порятунком фінансових корпорацій у кризовий та посткризовий періоди. Запропоновано заходи із забезпечення прозорості фінансової діяльності

Ключові слова: інформаційна асиметрія, моральний ризик, прозорість, інформація, фінансова діяльність, фінансовий сектор

This article explores the nature and problems of information asymmetry in financial activities. The influence of moral hazard on the functioning of financial corporations in the world is determined. The current problems of national public finances related to rescue financial corporations in crisis and post-crisis periods are analyzed. The measures to ensure transparency of financial activities are proposed

Keywords: information asymmetry, moral hazard, transparency, information, financial activities, financial sector

1. Вступ

Одним із джерел трансакційних витрат є диференціація та інтеграція видів фінансової діяльності у реаліях інформаційної асиметрії агентів. Нині на

обсяги основних факторів виробництва, зокрема праці, землі та капіталу, суттєво впливають послуги та інформація. Остання відіграє важливу роль у функціонуванні фінансового сектору і зниженні трансакцій-

них витрат, особливо інформація про фінансовий стан економічних агентів, ціни на фінансові інструменти. Саме тому у суспільстві формується, за термінологією Дж. Бойда та Е. Прескотта, так звана «коаліція власників інформації» [1]. Власне, банки як сховища універсального суспільного багатства зросли з «банками даних». Це стало можливим завдяки новій інформаційній функції грошей, яку вони стали виконувати з переходом етапу паперових і запису на рахунках банків до електронного вигляду, а також новій функції самих банків – підприємств, що спеціалізуються на зборі й використанні інформації. Але в умовах структурованих фінансових продуктів ці функції довели свою неспроможність: сек'юритизація призвела до втрати інформації через анонімне посередництво між кредиторами і позичальниками. Відповідальність за інформаційну складову було передано рейтинговим агентствам, і, як правило, покупець траншів облігацій, забезпечених борговими зобов'язаннями, не повинен витрачати сили на збір інформації про своїх контрагентів [2]. Банки мінімізували свою відповідальність через процес сек'юритизації, але повинні були знизити і ліквідувати асиметричність інформації – ситуацію, коли одна сторона є більш інформованою за іншу, і знає про свою інформаційну перевагу. Як пише С. Фішер, «функціями фінансових посередників є зменшення трансакційних витрат для вкладників та інвесторів, а також проблем асиметричної інформації, що притаманні відносинам між інвесторами і підприємцями» [3]. Існує й інший бік асиметричної інформації, коли вона виникає з об'єктивних причин. Наприклад, Дж. Стігліц зазначає, що збільшення прозорості фінансових компаній не змінить ситуацію, оскільки справа не у нестачі інформації, а навпаки, у її надлишку: деривативи настільки ускладнюють сучасний фінансовий сектор, що інвестор неспроможний оцінити ризики [4]. Проте це не є підставою для зниження транспарентності фінансової діяльності, адже прозорість потрібна зрячому (компетентному). Наразі з підвищенням загального рівня фінансової грамотності всіх учасників ринку капіталу можна зменшити рівень інформаційної асиметрії та наблизити її до оптимальної, якщо не до абсолютної.

2. Постановка проблеми

Основний урок, що його дала економіці практика формування нових ринкових економік, полягає у тому, що фактор інформаційної асиметрії у фінансовій діяльності є дуже необхідним. Його ігнорування істотно обмежує можливості фінансової науки у формуванні адекватних уявлень про економічну реальність. Тож метою статті є виявлення проблем, що пов'язані з інформаційною асиметрією у фінансовій діяльності, а також розроблення дієвих заходів із її подолання на світовому та вітчизняному ринку капіталу.

3. Літературний огляд

Важливість дослідження ролі інформації в економічних процесах знайшла прояв у нагородженні

Нобелівською премією у 2001 р. Дж. Акерлофа, М. Спенса та Дж. Стігліца «за аналіз ринків з асиметричною інформацією». Дана проблематика становить інтерес інших дослідників, зокрема: О. Барановського, Дж. Бойда, В. Віга, А. Гриценка, В. Корнєєва, З. Луцишин, Е. Прескотта, Ю. Раджана, А. Серу, Ю. Фама, С. Фішера та інших. Проте недостатньою мірою досліджено зв'язок асиметричної інформації та морального ризику у фінансовій діяльності, які спричиняють суттєві зрушення у державних фінансах країн світу.

4. Проблеми та способи подолання інформаційної асиметрії й морального ризику у фінансовій діяльності

Асиметричність інформації «на фінансових ринках фактично є антитезою їх прозорості, що безпосередньо впливає на їх ліквідність» [5]. Нині маємо такі проблеми:

1) одержання інформації пов'язане з витратами коштів, тобто менш інформованій стороні доводиться витрачати кошти на отримання додаткової інформації, на розробку більш складних контрактів і на страхування фінансових ризиків;

2) не завжди інформація є надійною. Навіть точна інформація, отримана фінансовим інститутом сьогодні, наступного дня може застаріти через зміни інституційного середовища. Окрім цього, близько 60 % інформаційних даних, що надаються суб'єктами ринку регуляторам, містять помилки. Вивчення звітів деяких фінансових установ свідчить про нерозуміння поставлених перед ними завдань, особливо у розділах, що стосуються ринкових проблем, де насправді тільки загальні рекламні фрази. Щодо подання інформації емітентами, то вони звітують НКЦПФР лише один раз на рік, що можна вважати недостатнім через зміни у їх діяльності. У підсумку це призводить до зростання ролі інсайдерської інформації, яка базується на чутках;

3) когнітивні можливості фінансового інституту в особі його працівників, які безпосередньо займаються аналізом наданої інформації, є обмеженими. Вони вимушені відбирати для зберігання і безпосереднього використання тільки найважливішу інформацію через неспроможність запам'ятати і переробити весь її обсяг. Частина необхідної інформації невідворотно втрачається;

4) не у всіх фінансових інститутах є кваліфіковані спеціалісти, які мають достатні знання і навички, що дозволило б адекватно опрацьовувати інформацію, що постійно надходить.

Асиметричність інформації ми пов'язуємо із проблемою морального ризику (*moral hazard*), що набуває специфічних рис у фінансовій діяльності. Під час останньої фінансової кризи ризик був сконцентрований у декількох великих інвестиційних банках і компаніях (AIG, Goldman Sachs, Lehman Brothers, Washington Mutual та ін.), що призвело до появи суб'єктів, які отримали назву «занадто великих, щоб упасти» (*Too-Big-to-Fall*, TBTF). Їх масове банкрутство могло призвести до краху світового фінансового сектору, тож уряди всіх країн почали

допомагати своїм фінансовим інститутам. Моральний ризик у даному випадку полягав у тому, що останні знали про те, що наражаються на великий ризик, а за критичних подій їм допоможуть [6, С. 116]. Більшість економістів вважає, що не варто підтримувати ТВТФ. Так, Ю. Фама стверджує: «Уряд має відійти вбік і дозволити крупним фінансовим інститутам збанкрутувати» [7].

Федеральна корпорація зі страхування вкладів США оприлюднила такі цифри: банкрутство банків (157 банків у 2010 р.) для страхової галузі у 2010–2014 рр. обійшлося у 45 млрд дол. [8]. Масовий порятунок фінансових установ завдав нищівного удару по національних державних фінансах. На тлі падіння виробництва рівень державного боргу в ряді країн злетів у 2–4 рази (табл. 1).

Таблиця 1

Державний борг (валові фінансові зобов'язання сектору державного управління)
країн світу у 2008–2015 рр., % ВВП

Країна	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014п	2015п
Австрія	68.7	74.3	78.6	80.3	85.6	87.3	87.6	87.1
Бельгія	92.7	99.8	99.5	101.9	104.0	104.5	104.7	102.8
Канада	74.7	87.4	89.5	93.6	96.1	97.0	97.1	96.6
Чеська Республіка	34.4	41.2	45.2	48.2	55.7	58.6	61.2	63.5
Естонія	8.5	12.9	12.8	10.1	13.6	13.3	13.1	12.7
Фінляндія	40.3	51.8	57.9	58.2	64.0	66.7	70.4	73.1
Франція	79.3	91.4	95.7	99.3	109.3	113.0	115.8	116.9
Німеччина	69.9	77.5	86.3	85.8	88.3	86.1	83.4	80.9
Греція	122.4	138.3	157.3	179.9	167.3	186.9	191.6	193.3
Угорщина	77.2	86.8	88.0	87.1	90.1	88.8	88.7	88.1
Ірландія	49.3	69.9	87.2	102.8	127.5	132.3	130.8	128.6
Ізраїль	72.9	75.3	71.5	69.7	68.2	68.4	67.6	66.4
Італія	118.9	132.4	131.1	124.0	142.2	145.7	146.7	146.1
Японія	171.1	188.7	193.3	210.6	218.8	227.2	231.9	235.4
Норвегія	55.2	49.0	49.3	33.9	34.4	34.2	35.5	37.9
Польща	54.4	58.4	62.4	63.1	62.4	66.0	58.7	58.9
Португалія	80.8	94.0	104.0	118.4	134.5	135.4	137.9	140.0
Словацька Республіка	32.2	40.4	45.9	48.3	56.9	59.0	61.4	60.9
Словенія	28.9	43.3	47.6	51.2	61.6	70.3	77.7	81.9
Іспанія	48.0	63.3	68.4	78.9	92.8	99.6	104.8	108.7
Швеція	49.9	52.1	49.4	49.7	48.8	52.0	53.5	53.4
Швейцарія	45.5	44.5	43.2	42.3	42.4	42.3	42.1	41.9
Великобританія	56.7	71.3	84.5	99.0	102.4	107.0	110.0	111.6
США	72.6	85.8	94.6	98.8	102.1	104.1	106.3	106.5
Єврозона (15 країн)	77.9	88.8	93.9	95.8	104.3	106.4	107.1	106.8

Джерело. Складено на основі [9]

В Україні одним із результатів фінансової кризи стало збільшення частки держави у банківському капіталі у 4 рази, що потребувало витрат у розмірі 17 млрд грн (Родовід Банк – 8,4 млрд грн (частка держави – 99,99 %), Укргазбанк – 5 млрд грн (87,7 %), «Київ» – 3,56 млрд дол. (99,93 %) лише за два роки. За підсумками 2011 р., лише останньому вдалось отримати прибуток у 11,5 млн грн, а збитки Укргазбанку (3,6 млрд грн) і Родовіду (1,1 млрд грн) на дві третини сформували від'ємний фінансовий результат усієї банківської системи [6, С. 117]. Причина вважається у неефективній державній системі управління державними

банками. На цей бік проблеми в Україні звертають увагу представники МВФ: повернути всі 17 млрд, які було вкладено в рекапіталізовані банки, неможливо. У 2014 році рефінансування збиткових банків в Україні тривало (табл. 2).

Потрібно зупинити зростання ціни порятунку проблемних банків для суспільства. Це проблема не вкладників – вони одержать свої гроші. Це проблема платників податків, які втрачатимуть гроші через уливання нового капіталу в проблемні банки. Зрештою виникає необхідність вироблення заходів із забезпечення стійкості фінансового сектору.

Таблиця 2

Рефінансування банків України у 2014 році, млн грн

Банк	13.01.2014 р.	31.03.2014 р.	07.04.2014 р.	Зміни з 13.01. по 07.04.2014 р.
Усього, в т.ч.	67 791	96 684	101 674	33 883
Приватбанк	3 472	12 835	15 355	11 883
Ощадбанк	19 992	26 044	26 634	6 642
Дельта Банк	5 318	9 266	9 243	3 925
Брокбізнесбанк	963	2 954	2 954	1 991
Віейбі Банк	0	937	1 937	1 937
Фінанси і кредит	3 693	4 849	5 249	1 556
Надра	7 100	7 100	8 182	1 082
Златобанк	0	770	766	766
Райффайзен банк Аваль	300	900	900	600
Київська Русь	353	919	909	556
Фінансова ініціатива	2 023	2 517	2 517	494
Імексбанк	2 720	3 200	3 200	480
Хрещатик	0	360	360	360
Укрсоцбанк	194	940	540	346
ПУМБ	1 062	1 341	1 341	279
Форум	216	472	472	256
Укргазбанк	6 298	6 440	6 440	142
Промінвестбанк	1 500	1 560	1 560	60
Укрексімбанк	8 207	8 217	8 232	25
Родовід банк	2 948	2 928	2 918	-30

Джерело. Складено на основі [10].

У Великобританії вносяться пропозиції із гарантування «токсичних відходів» (toxic assets) – фінансового сміттєвого кошику, який фінансуватиметься платниками податків, а в Німеччині і Італії пропонується створити «поганий банк» (bad bank) – державний банк, що акумулюватиме проблемні кредити інших банків. Така сама ініціатива висувається і в Україні, проте існує ризик корупційних дій. На світовому рівні вводиться визначення фінансової установи, «занадто великої, щоб ігнорувати» (Too-Big-to-Ignore). Це означає введення поняття системно значимої фінансової установи, а також установлення для неї більш високих стандартів регулювання і нагляду: більш жорсткі нормативні показники капіталу, ліквідності і бонусів; відповідність діловим і етичним вимогам для ради директорів; обмеження на високоризикові операції; передбачення механізму впорядкування ліквідації збанкрутілої фінансової установи з встановленням конкретних правил відносно того, хто отримує виплати першим, і мінімальних збитків для кредиторів; створення фонду санації для системно значимих установ зі сплатою ними коштів. Окрім цього, експертами було введено поняття «занадто взаємопов'язані, щоб збанкрутувати», під якими розуміють фінансові установи і країни, які настільки вбудовані в мережу, що вони спричиняють загрозу стійкості всієї фінансової системи (набору гравців, які пов'язані між собою фінансовими договорами).

Велику роль у підвищенні морального ризику та інформаційної асиметрії на ринках капіталу відіграє система стимулювання фінансової діяльності, яка стосується насамперед бонусів менеджерам. На прак-

тиці збанкрутілі фінансові установи були вимушені відправити у відставку своїх менеджерів, що захопились спекуляціями з коштами клієнтів, але не з ганьбою, а з багатомільйонними бонусами. Наприклад, прокуратура Нью-Йорка веде розслідування щодо банку Merrill Lynch, семеро менеджерів якого отримали близько 100 млн дол. преміальних за 2008 рік, тоді як обсяг державної допомоги цьому інвестиційному банку в межах антикризової програми Президента Обами дорівнював 10 млрд дол. (така сама і в інших інвестиційних банках, що отримали державну допомогу: Bank of America, Morgan Stanley, Citigroup, JPMorgan Chase). Середній річний зарібок (зарплата і бонуси) генеральних директорів 200 найбільших компаній США з виручкою понад 5 млрд дол. становив у 2008 р. 2,24 млн дол., причому скорочення бонусів порівняно з 2007 р. відбулось, не зважаючи на кризу, всього на 10,9 %. Більшість помилок фінансистів є наслідком незадовільного підбору кадрів і контролю за їх діяльністю через недостатню прозорість фінансового сектору.

Першочергові зміни було зроблено у США, де було введено 90-відсотковий податок на бонуси менеджерів компаній, які одержали державну підтримку. У країні було запропоновано підвищити також ставки індивідуального прибуткового податку, податку на дивіденди та податку на приріст капіталу. Для американців із доходами, що перевищують 200 тис. дол. (250 тис. дол. для подружжя) пропонується підвищення ставки індивідуального прибуткового податку для цього інтервалу відповідно з 33 до 36 % і з 35 % до 39,6 %. Окрім цього, з 15 до 20 % має бути підвищено ставку податку на приріст капі-

талу і дивіденди у складі сукупного доходу платника податку.

У Великобританії з 6 квітня 2010 р. було підвищено ставку індивідуального прибуткового податку з 40 до 50 %, а також введено разовий податок на бонуси банківських службовців, що перевищують 25 тис. ф. ст., у розмірі 50 %. Проте ці заходи як антикризові себе не виправдали: хоча надходження податків перевищили первісно заплановані у 4 рази, банки самі сплачували їх за своїх співробітників або істотно підвищували останнім базові суми винагород. У рамках програми скорочення дефіциту бюджету і державного боргу країна також збільшила ставку ПДВ з 17,5 до 20 % і ввела з 2011 р. новий податок на діяльність банків, за допомогою якого формуються фонди антикризової підтримки фінансового сектора.

Активізувати фіскальну функцію податків довелося і іншим країнам, які постраждали від кризи, передусім Греції та Португалії. Після надання фінансової допомоги Греції з боку МВФ і ЄС уряд цієї країни у рамках плану заходів жорсткої економії збільшив ставку ПДВ з 21 до 23 %, а також перегляд-дає акцизні ставки. Подібних заходів дотримується Португалія, де ставка ПДВ збільшилась на 1 %, а також вводиться додатковий податок на крупні компанії і банківську діяльність.

В Україні з метою забезпечення зниження морального ризику і прозорості банківської системи в Україні було прийнято Закон «Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків» від 17.07.11 р. [11], який зобов'язав банки розкривати НБУ структуру власності і власників істотної участі (більше 10 %). Наразі дві третини банків України приховують своїх реальних власників, більшість з них записані на підставні компанії. Нерідко банки дроблять пакети акцій між різними фізичними і юридичними особами з тим, щоб нікому не належало більше 10 % акцій. Зрозуміло, що у такий спосіб приховуються імена навіть номінальних власників. У деяких банках кількість міноритаріїв досягає тисячі осіб, що пов'язано з отриманням акцій замість заробітної плати у 1990-і рр. Проте за останні 10 років більшість великих банків легалізувалися та надають інформацію про своїх бенефіціарів.

Іншим нормативним актом є Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.12 р. [12], який передбачив субсидіарну відповідальність власників банків, яку вони мають нести у випадку, якщо їхні дії чи бездіяльність призвели до збитків та/або завдання шкоди інтересам вкладників: у разі отримання Фондом гарантування вкладів фізичних осіб відмови у задоволенні таких вимог або невиконання вимоги у строк, встановлений фондом, він має право звернутись до суду з вимогою про стягнення майна з таких осіб для задоволення вимог кредиторів. Це має дисциплінувати власників банків, проте ця норма не запрацює без відповідної судової практики, розкриття інформації про реальних власників, нагляду за інсайдерським кредитуванням.

Крім доступності інформації про власників фінансових установ, важливими також є інформа-

ція про фінансовий стан цих установ і трансакції. Так, позитивно можна характеризувати те, що НБУ у 2012 р. зобов'язав банки оприлюднювати на сайтах і відділеннях квартальні баланси і звіти про фінансові результати. Проте в Україні, так само як і в інших країнах, існує загроза того, що їх аналіз окремими аналітиками може створювати додаткові ризики для фінансової стійкості у разі їх неправильної або необережної інтерпретації.

На фондовому ринку Рішенням НКЦПФР від 26.04.12 р. № 645 [13] затверджено Концепцію розкриття інформації на цьому ринку, що базується на принципах: суттєвості; своєчасності, достовірності та повноти; вільного доступу до інформації; зацікавленості суб'єктів розкриття у покращенні інформаційної прозорості; зручності для користувачів засобів поширення інформації; уникнення інсайду. Щодо професійних учасників ринку цінних паперів, то НКЦПФР підтримує ініціативу щодо створення Ренкінгу публічності на цьому ринку. Оцінювання відбувається на основі наявності або відсутності інформації за 30 критеріями (загальна інформація про компанію; інформація про операційну діяльність; інформація про результати діяльності) на сайтах учасників (торговців цінними паперами-банків; торговців цінними паперами-небанківськими установами; компаній з управління активами (КУА). Результати засвідчили, що з існуючих 343 КУА та 759 торговців цінними паперами реально працюючі сайти мають 26 % КУА та 39 % торговці [14].

На нашу думку, для українського фінансового сектору нагальною необхідністю є забезпечення ефективності та прозорості роботи усіх фінансових корпорацій. Важливо впровадити методику визначення прозорості Standard&Poor's (міжсекторне порівняння прозорості в економіці, проте її можна застосовувати для порівняння підсекторів фінансового сектору) і розроблений МВФ Кодекс належної практики забезпечення прозорості грошово-кредитної та фінансової політики. Звичайно, за існування кількох регуляторів діяльності фінансових установ важко порівняти рівень прозорості банків й інших структур, створити таку універсальну методику, яка дозволить інвестору обрати тип фінансового інвестування. Використання Кодексу дасть змогу забезпечити фінансовій інформації:

- 1) якість;
- 2) достовірність;
- 3) своєчасність розкриття;
- 4) обґрунтованість.

Методика оцінювання рівня прозорості фінансових корпорацій має включати у себе такі етапи: виявлення фінансової компоненти прозорості (фінансові прогнози, річна фінансова звітність за МСБО; повна інформація про угоди; показники ліквідності, дані про аудитора і його винагорода, прогноз доходів тощо); виділення критеріїв і показників такої оцінки; виявлення ступеня прозорості за кожним критерієм і виявлення недостатньо розкритих елементів фінансової інформації.

5. Висновки

Тільки публічне розкриття фінансовими інститутами інформації про основні ризики розв'яже проблему виникнення асиметрії інформації. Є очевидною потреба в активному втручанні регуляторів (при цьому вони самі повинні бути прозорими) для розв'язання проблеми морального ризику з боку фінансового інституту, а також використання зовнішніх механізмів регулювання ринку капіталу. Необхідним є посткризовий контроль за накопиченням системних ризиків, що включає: систему моніторингу загрози криз; міжнародну звітність про фінансову стабільність; плани спільних акцій регуляторів за шоків; програми обміну даними та координації дій з зарубіжними регуляторами; розслідування негативних явищ на ринках капіталу; зміни у системі оподаткування фінансової діяльності. Проте цього буде недостатньо без дослідження фінансової поведінки та захисту прав споживачів фінансових послуг.

Література

1. Boyd, J. H. Financial Intermediary-Coalitions [Text] / J. H. Boyd, E. C. Prescott // Journal of Economic Theory. – 1986. – Vol. 38, Issue 2. – P. 211–232. doi: 10.1016/0022-0531(86)90115-8
2. Rajan, U. The Failure of Models that Predict Failure: Distance, Incentives and Defaults [Text] / U. Rajan., A. Seru, V. Vig // Chicago GSB Research Paper. – 2008. – Vol. 8. – P. 45–62.
3. Fischer, S. The Importance of Financial Markets in Economic Growth [Electronic resource] / S. Fischer. – Available at: <http://www.iie.com/fischer/pdf/fischer081103.pdf>
4. Stiglitz, J. Markets Can't Rule Themselves [Text] / J. Stiglitz // Newsweek. – 2008. – Available at: <http://newsweek.com/markets-cant-rule-themselves-82951>
5. Корнєєв, В. В. Поведінкові фінанси та інвестування в експлярній економіці [Текст] / В. В. Корнєєв // Економічна теорія – 2009. – № 3. – С. 40–49.
6. Коваленко, Ю. М. Інституціалізація фінансового сектору економіки [Текст]: монографія / Ю. М. Коваленко. – Ірпінь: НУДПСУ, 2013. – 608 с.
7. Interview with Eugene Fama: Rational Irrationality [Electronic resource] // The New Yorker. – 2010. – Available at: newyorker.com/online/blogs/johncassidy/2010/01/interview-with-eugene-fama.html
8. The Federal Deposit Insurance Corporation [Electronic resource] / Available at: <http://www2.fdic.gov>
9. The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD) [Electronic resource] / Available at: <http://www.oecd.org>
10. Економічна правда [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua>

11. Про внесення змін до деяких законів України щодо регулювання діяльності банків: Закон України від 15.02.2011 р. за № 3024-VI [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=3024-17>

12. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України від 23.02.2012 р. за № 4452-VI [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>

13. Про схвалення Концепції розкриття інформації на фондовому ринку: Рішення НКЦПФР від 26.04.2012 р. за № 645 [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KL121061.html

14. Цінні папери України [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.securities.org.ua>

References

1. Boyd, J. H., Prescott, E. C. (1986). Financial Intermediary-Coalitions. Journal of Economic Theory, 38, 211–232. doi: 10.1016/0022-0531(86)90115-8
2. Rajan, U., Seru, A., Vig, V. (2008). The Failure of Models that Predict Failure: Distance, Incentives and Defaults. Chicago GSB Research Paper, 8, 45–62.
3. Fischer, S. The Importance of Financial Markets in Economic Growth. Available at: <http://www.iie.com/fischer/pdf/fischer081103.pdf>
4. Stiglitz, J. (2008). Markets Can't Rule Themselves. Newsweek. Available at: <http://www.newsweek.com/markets-cant-rule-themselves-82951>
5. Korneev, V. V. (2009). Behavioral finance and investment in the ekspolar economy. Economics, 3, 40–49.
6. Kovalenko, Yu. M. (2013). Institutionalization of financial sector. Irpin, NUDPSU, 608.
7. Interview with Eugene Fama: Rational Irrationality (2010). The New Yorker. Available at: newyorker.com/online/blogs/johncassidy/2010/01/interview-with-eugene-fama.html
8. The Federal Deposit Insurance Corporation. Available at: <http://www2.fdic.gov>
9. The Organization for Economic Co-operation and Development (OECD). Available at: <http://www.oecd.org>
10. Economic truth. Available at: <http://www.epravda.com.ua>
11. On Amending Certain Laws of Ukraine on regulation of banks: the Law of Ukraine from 15.02.11 № 3024-VI. Available at: <http://www.zakon.nau.ua/doc/?Code=3024-17>
12. On the System of Deposit Guarantee: the Law of Ukraine from 23.02.12 № 4452-VI. Available at: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
13. On approval of the concept of disclosure in the stock market. Resolution NSSMC from 26.04.12 № 645. Available at: http://www.search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KL121061.html
14. Securities Ukraine. Available at: <http://securities.org.ua>

Дата надходження рукопису 18.02.2015

Коваленко Юлія Михайлівна, доктор економічних наук, доцент, кафедра фінансових ринків, Національний університет державної податкової служби України, вул. К. Маркса, 31, м. Ірпінь, Київська обл., Україна, 08201
E-mail: kovalenko0202@ukr.net